

ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู

นายปริญญา มีสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF TEACHER PARTICIPATORY PROGRAM DESIGN FOR TEACHER
PROFESSIONAL DEVELOPMENT

Mr. Parinya Meesuk

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Educational Research Methodology

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

521728

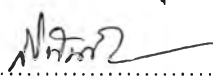
หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู
โดย	นายปริญญา มีสุข
สาขาวิชา	วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ

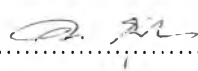
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

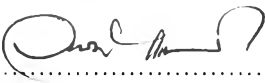

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

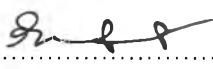
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ แกมเกต)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์)

ปริญญา มีสุข : ผลของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู.
(EFFECTS OF TEACHER PARTICIPATORY PROGRAM DESIGN FOR TEACHER
PROFESSIONAL DEVELOPMENT) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธุ์
สุวรรณมรรคา, อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ, 209
หน้า.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) สำรวจสภาพปัจจุบันของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทาง
วิชาชีพของครู 2) ออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู และ 3) ศึกษาผลของการใช้
โปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู วิธีวิจัยที่ใช้เป็นการประยุกต์ใช้การวิจัยและพัฒนา โดย
มีกระบวนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะสำรวจสภาพปัจจุบันของการออกแบบโปรแกรม ระยะ
ออกแบบโปรแกรมพัฒนาครู และระยะทดลองใช้โปรแกรม กลุ่มตัวอย่างของการสำรวจ เป็นครูในเขต
กรุงเทพมหานครจำนวน 406 คน จาก 3 สังกัดได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(สพฐ.) สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) และสังกัดงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
(สช.) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม การออกแบบโปรแกรมใช้กลุ่มตัวอย่างครู 14 คน จากโรงเรียนเอกชนที่
สอนระดับประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 1 โรงเรียนร่วมออกแบบ และการทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างครู 14 คน
จากโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2 โรงเรียน เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการวิจัย

1) ครูส่วนใหญ่มีการใช้รูปแบบการพัฒนาทางวิชาชีพ 8 รูปแบบ ได้แก่ การฝึกอบรม การสังเกต การ
มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา การศึกษาเป็นกลุ่มโดยคณะครูทั้งโรงเรียน การวิจัยปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วย
ตนเอง การมีระบบพี่เลี้ยง และการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และพบว่าครูใช้รูปแบบการพัฒนาทางวิชาชีพ
ด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดและใช้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาน้อยที่สุด วิธีการออกแบบโปรแกรมใน
ปัจจุบันเป็นการออกแบบแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานและการออกแบบแบบผสมผสานเป็นส่วนใหญ่ และโรงเรียน
ทั้งสามสังกัดมีค่าเฉลี่ยความสำเร็จของโปรแกรมอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนสังกัด กทม.พบความสำเร็จ
ของโปรแกรมมากที่สุด รองลงมาคือโรงเรียนสังกัด สช. และโรงเรียนสังกัด สพฐ. พบความสำเร็จของโปรแกรม
น้อยที่สุด

2) การออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู โดยใช้การประเมินความ
ต้องการจำเป็นทำให้ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบโปรแกรมมากยิ่งขึ้น

3) ผลการทดลองพบว่า กลุ่มตัวอย่างครูที่มีส่วนร่วมในการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพ
มีความสำเร็จสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างครูที่ไม่มีส่วนร่วมในการออกแบบโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
0.05

ภาควิชา..... วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา ลายมือชื่อ.....
สาขาวิชา..... วิทยวิทยาการวิจัยการศึกษา ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
ปีการศึกษา 2552..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

4884624327 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH METHODOLOGY

KEYWORDS : TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT / PARTICIPATORY PROGRAM DESIGN / EFFECTIVE PROFESSIONAL DEVELOPMENT PROGRAM

PARINYA MEESUK : EFFECTS OF TEACHER PARTICIPATORY PROGRAM DESIGN FOR TEACHER PROFESSIONAL DEVELOPMENT. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.SIRIPAARN SUWANMONKHA, Ph.D, THESIS CO-ADVISOR : ASSOC. PROF.DUANGKAMOL TRAIWICHITKHUN, Ph.D, 209 pp.

This research is conducted with three objectives; (1) to explore present status of Teacher Professional Development Program design (2) to design Teacher Participatory Professional Development Program and (3) to study the effects of Teacher Participatory Professional Development Program, Using the Research and Development method, this research involved 3 phases; the exploratory phase, the design phase, and the experimental phase. Subjects randomly selected for the exploratory phase included 408 teachers from 3 sectors of schools in Bangkok including Office of the Basic Education Commission (OBEC), Department of Education Bangkok Metropolitan Administration (BMA), and Office of the Private Education Commission (OPEC). Data were collected via survey form. For the design phase, 14 primary teachers from private schools were selected for Teacher Participatory Professional Development Program, while during the experimental phase, 14 teachers from 2 schools were recruited for the purpose of comparing the participatory results.

Research findings were:-

1) For the exploratory phase, most teachers used 8 types of development programs including workshop, observation, collaboration, school project, classroom action research, self learning, coaching, and further studying at the graduate level, with self learning was employed the most and further education was employed the least. Present program design was mostly a school based approach blended with a mixed method program design. It was also found that average success scores of schools from three sectors were at a moderate level, BMA's schools got the most success, followed by OBEC's schools and OPEC's schools respectively.

2) For the design phase, it was found that needs assessment research could stimulate teachers to participate more in the program design.

3) For the experimental phase, higher success was significantly found from those joining Teacher Participatory Professional Development Program than from those who did not join the program. (P<.05)

Department : Educational Research and Psychology

Student's Signature *M. Parinya*

Field of Study : Educational Research Methodology

Advisor's Signature *Siripaarn Suwanmonkha*

Academic Year : 2009

Co-Advisor's Signature *Duangkamol T.*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเมตตากรุณาอย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา และรองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้เวลาในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด และทัศนคติที่ดีต่อการวิจัยและการศึกษาในระดับปริญญาตรีบัณฑิต

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ แกมเกตุ และ ดร.วันทยา วงศ์ศิลปกรมย์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช ผู้จุดประกายความคิดทั้งในเรื่องการเรียนและการดำรงชีวิต และคณาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้และคำแนะนำในการศึกษาและวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือทุกท่านที่ได้สละเวลาและให้ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาเครื่องมือวิจัย

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนสุขเนตร และโรงเรียนปรีชาธรรมที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยอย่างเข้มแข็งและสนุกสนาน ขอขอบคุณผู้อำนวยการนพวรรณ ญาณะนันท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแบนชะโดที่เป็นผู้ประสานความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

ขอบคุณคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ชาวครุศาสตร์ และชาววิจัยและวัดผลการศึกษาที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือในการเรียนแก่กันและกันตลอดมา ขอขอบคุณ ดร.บรรจงเศก ทรัพย์โสภา ดร.วราภรณ์ แยมทิม ดร.ศศิธร เขียวกอก ดร.วิษณุ ทรัพย์สมบัติ รุ่นพี่ที่ให้ความสนิทสนมดูแลไม่ห่าง ขอขอบคุณ ดร.สุภาพร โกเฮงกุล ดร.สุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช คุณอนงค์ อินตาพรหม และคุณนิภาพร กุลสมบุรณ์ เพื่อนร่วมรุ่นที่ร่วมฟันฝ่าอุปสรรคทางการศึกษาและใช้ชีวิตการเรียนมาด้วยกัน ขอขอบคุณคุณณัฐวุฒิ คุณพ่อไชยวัฒน์และคุณแม่นิรมล เจียรนำโชค ผู้จุดประกายการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก คุณอรรถพล วชิรสิโรตมที่ให้กำลังใจ รับฟัง และเสนอข้อคิดดีๆ ในยามที่ผู้วิจัยท้อแท้ในทุกเรื่องไม่ว่าจะประสบปัญหาใด คุณสุรพงษ์ ผลประกอบศิลป์เพื่อนผู้ให้คำปรึกษาด้านวิทยาการและเทคโนโลยี

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยเป็นอย่างสูงที่สนับสนุน “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” สำหรับการทำวิทยานิพนธ์นี้

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อบัวและคุณแม่สรงชล มีสุข ที่เป็นทั้งผู้ให้ชีวิตและรักษาดูแลใกล้ชิดดียวามเจ็บป่วย และเป็นกำลังใจที่เข้มแข็งให้แก่ลูกเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	11
ขอบเขตการวิจัย.....	11
คำจำกัดความในการวิจัย.....	11
ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
ตอนที่ 1 มโนทัศน์เบื้องต้นของการพัฒนาทางวิชาชีพของครู.....	14
ตอนที่ 2 การพัฒนาทางวิชาชีพของครู.....	35
ตอนที่ 3 แนวคิดแนวคิดการมีส่วนร่วมและการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.....	49
ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	70
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
ระยะที่ 1 ระยะสำรวจ.....	72
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	91
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
ระยะที่ 2 ระยะออกแบบโปรแกรม.....	94
กลุ่มตัวอย่าง.....	94
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	94
ระยะที่ 3 ระยะทดลอง.....	99
กลุ่มตัวอย่าง.....	99

	หน้า
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	101
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	101
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	101
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	102
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	103
ตอนที่ 1 ผลการสำรวจสภาพปัจจุบันของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทาง วิชาชีพของครู.....	103
ตอนที่ 2 ผลการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู..	112
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู..	116
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	127
สรุปผลการวิจัย.....	127
อภิปรายผล.....	130
ข้อเสนอแนะ.....	132
รายการอ้างอิง.....	134
ภาคผนวก.....	141
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....	142
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	144
ภาคผนวก ค คู่มือฝึกอบรม.....	158
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	209

สารบัญญัตราง

ตารางที่		หน้า
2.1	การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาทางวิชาชีพของครู.....	24
2.2	การวิเคราะห์องค์ประกอบของการพัฒนาทางวิชาชีพของครู.....	27
2.3	เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น.....	55
3.1	โครงสร้างแบบสำรวจกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัดและจำนวนข้อคำถาม (table of specification) ของเครื่องมือวิจัย.....	79
3.2	ค่า IOC จากการพิจารณาแบบสอบถามของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	90
3.3	เปรียบเทียบค่าความเที่ยงจากการทดลองใช้แบบสอบถามและจากกลุ่ม ตัวอย่างจริง.....	93
3.4	รายละเอียดการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน.....	95
3.5	รายละเอียดการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ ของวิธีการออกแบบโปรแกรมการ พัฒนาทางวิชาชีพแบบมีส่วนร่วมของครู.....	98
4.1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามภูมิภาคหลังและสังกัด.....	105
4.2	ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลรูปแบบการพัฒนาทางวิชาชีพของครู.....	107
4.3	ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลวิธีการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพของ ครู.....	108
4.4	ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลปัจจัยของการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทาง วิชาชีพของครู.....	109
4.5	ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูลผลของการใช้โปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพของครู..	110
4.6	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสำเร็จของ โปรแกรมจำแนกตามสังกัด และจำนวนครู.....	111
4.7	ข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างระยะที่ 2	113
4.8	รายละเอียดการดำเนินงานตามขั้นตอนการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทาง วิชาชีพแบบมีส่วนร่วม.....	114
4.9	ข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างระยะที่ 3	116
4.10	ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปร และโรงเรียน.....	117
4.11	การเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาทางวิชาชีพของครู 2 รูปแบบ.....	118

ตารางที่		หน้า
4.12	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำเร็จของโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพจำแนกตามวิธีการออกแบบโปรแกรม.....	124
4.13	เปรียบเทียบความสำเร็จของโปรแกรมก่อนการเข้ารับการพัฒนาทางวิชาชีพจำแนกตามวิธีการออกแบบโปรแกรม.....	125
4.14	เปรียบเทียบความสำเร็จของโปรแกรมหลังการเข้ารับการพัฒนาทางวิชาชีพจำแนกตามวิธีการออกแบบโปรแกรม.....	125

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	องค์ประกอบของการพัฒนาทางวิชาชีพของครู.....	26
2.2	องค์ประกอบของการพัฒนาทางวิชาชีพของครูจำแนกตามระดับโปรแกรมและระดับบุคคล.....	41
2.3	กรอบแนวคิดการตอบสนองการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทางวิชาชีพที่มีการประเมินความต้องการจำเป็นที่มีต่อความสำเร็จของการพัฒนาทางวิชาชีพ.....	46
2.4	องค์ประกอบของความสำเร็จของการพัฒนาทางวิชาชีพของครู.....	48
2.5	การประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ.....	55
2.6	ตัวอย่างการใช้กระบวนการ PWP.....	63
2.7	ขั้นตอนการใช้เทคนิคอรรถประโยชน์-พหุลักษณะ.....	66
2.8	การกำหนดกรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.....	68
2.9	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	70
3.1	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	71